

Deze verrassingen zijn uiteraard te frequenter, naarmate men nog in het onzekere is omtrent de genesis van de ziekte; voor het laatste geval zou men (Ref.) de stelling kunnen opwerpen of niet chinine-intoxicatie in het spel is geweest; voor HAMBURGER zijn zij een welkome aanleiding voor een betoog omtrent bouw en functie van capillairen, proeven van KROGH en inzichten van BIER en voor een herinnering aan zijn reeds in 1927 gedaan voorstel in gevallen van sluiting der centrale arterie en andere „atrophische” toestanden (retinitis pigmentosa) verwijding van capillairen na te streven door de injectie van histamine.

Gevallen van spontane genezing van cataract, van snelle resorptie in aansluiting eener iritis geven HAMBURGER aanleiding tot een variant op BOERHAAVE'S ontboezeming: „Ich wäre der grösste Augenarzt, wenn ich eben so leicht Iritis (Wechselfieber BOERHAAVE) hervorbringen wie vertreiben könnte”. STRAUB'S leerlingen zijn geneigd te vragen, waarom geen ophthalmia phacogenetica?

Zoo ware het niet slechts belangrijk de ziekten te kennen, die zich combineeren, maar meer nog diegene, welke elkaar schijnen uit te sluiten.

Ook wanneer men HAMBURGER'S gevolgtrekkingen vaak niet zal kunnen deelen, kan men zich verfrisschen aan zijn geestdrift, arbeidslust, zijn begeerte om te genezen en aan zijn zoeken ook buiten geijkte methodes en gewoonten, hetgeen trouwens in verschillende zijner geschriften aan den dag treedt.

W. P. C. ZEEMAN.

A. DENKER und O. KAHLER, *Handbuch der Hals-Nasen-Ohrenheilkunde*, IVer Band: *Die Krankheiten der Luftwege und der Mundhöhle IV*, Berlin, JULIUS SPRINGER, 1928, R.M. 93.—, geb. R.M. 99.60.

Van de negen deelen, waaruit dit reusachtige handboek zal bestaan, is dit thans het zevende, 774 bladzijden dik, met 239, voor een groot deel gekleurde afbeeldingen. Dit is een bijzonder belangwekkend deel; in de eerste plaats, omdat hierin niet van elk orgaan afzonderlijk de verschillende aandoeningen worden behandeld, maar de infectieziekten, de parasieten, de dermatoses (voor zoover deze zich ook aan de slijmvliezen kenbaar maken), de bloedingen van mond en luchtwegen enz. telkenmale uit één gezichtspunt worden beschouwd. Dit is van mij altijd een lievelingsdenkbeeld geweest. Hier wordt de tuberculose in al haar uitingen aan de bovenste luchtwegen als één ziekte geschetst, evenzoo de syphilis, de acute exanthenen, de influenza, de diphtherie enz..

In de tweede plaats is dit deel belangwekkend als gids op grensgebieden van het specieele vak, zooals de huidziekten, de parasieten, en voorts op gebieden, die hier te lande weinig bekend zijn: het sclerom en de tropische aandoeningen van mond en luchtwegen.

Dit laatste hoofdstuk is bewerkt door onzen landgenoot BENJAMINS in een door vele afbeeldingen opgeluisterd, ruim 73 bladzijden groot overzicht. Al de verschillende hoofdstukken van dit deel zijn door bevoegde hand geschreven.

H. BURGER.